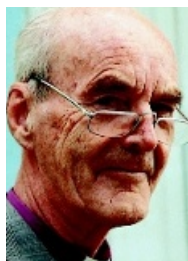

MARTIN LÖNNEBO

Att gå till doktorn kan vara mer roande än att gå på cirkus

Martin Lönnebo, biskop emeritus, Linköping, är etiker och författare, men främst människa.

Igår kom jag till distriktscentralen för att kontrollera om dosen av rättgiftet. Waran var lagom. Jag kom före klockan 8.00, men där stod redan en liten kö i det snåla solskenet. När dörren öppnades prick på slaget trängde sig den gubbe först som kommit sist. När någon påpekade att turordningen gällde svarade han:

– Jag är sjukast.

Ingen kunde invända, för vi var ännu inte undersökta. Ej heller kunde vi förneka det uppenbara: att han såg surast ut av alla.

Den som stod mig närmast i den lilla kön var munter, så jag inledde ett samtal. Han beklagade sig över att många, ja just det, var sura eller märkvärdiga. Stackars människor, sade han, de har det inte roligt. Jag kunde inte annat än hålla med men invände att vi måste skilja mellan sura och lidande/sörjande. Där behövs tårarna.

Han instämde.

– Men man ska inte ta sig själv på för stort allvar, fortsatte han glatt, vi är inte mer än snöflingor.

Så fick vi våra kölappar, och jag kunde sitta och tänka på snöflingor. Det var uppmuntrande. Jag ser i mitt inre landskap sol över snökristaller med fantastiska mönster. Med sina kamrater klär de jorden till brud. Men om de stannar för länge blir de påfrestande.

Som läsaren förstår älskar jag snö och människor – i rätt tid och på rätt plats.

Dagen efter kommer jag till hjärtkliniken. Jag erinrar mig när den invigdes och jag fick vara med på ett hörn. Naturligtvis passade jag på att fråga den samlade expertisen vad de kunde ge för råd till en gammal man. Sammanfattningsvis blev budskapet:

Gläd ditt hjärta. Det trivs inte med jäkt, oro och bekymmer.

När jag nu går i den sommartomma avdelningen ser jag på väggen ett citat:

»Skrattet är själens sol.« Kliniken håller stilen.

Så hör jag bestämda steg i korridoren. Snart passerar ljudens producent min plats; det är en dam som motionerar.

Hon berättar i förbifarten att hon snart ska läggas in för operation

När jag nu går i den sommartomma avdelningen ser jag på väggen ett citat:

»Skrattet är själens sol.«

Kliniken håller stilen.

så att hennes skenande hjärta kan tyglas.

– Jag är glad för att jag lever nu när man kan göra sådana saker, säger hon.

Jag instämmer. Och vi önskar varandra lycka till. Sedan sitter jag där ensam igen och tänker på snöflingor.

Jag kom ihåg tillfället när jag träffade en ungdomsvän, en sjuksköterska, som hela sitt verksamma liv varit hjälparbetsare i Etiopien och Eritrea. Hon hade utfört storverk; det var på en kunglig medaljutdelning som vi möttes. Nu hade hon kommit hem till Sverige för att åldras och dö.

Jag frågade:

– Hur dör man i dessa länder?

– För de äldre är den vanligaste dödsorsaken lunginflammation, svarade hon. Handen hos de gamla blir osäker. Ofta skär de sig eller hugger sig i benet. De går och lägger sig i hyddan. De får lunginflammation, och efter tre dagar är de ofta döda.

– Jag avundas dem, fortsatte hon, de får leva nära de sina, höra till och vara till nytta så länge de orkar. Sedan får de

en död som är uthärdlig. Ja, jag har sett mycket elände, och oändligt mycket skulle kunna göras bättre, men jag avundas dem. Självt har jag inget val för jag hör till det rika västerlandet.

Om den medicinska tekniken ska bli till fortsatt välsignelse måste vi nog inse att

vi är snöflingor. Rädslan för döden tycks vara störst i världens rikaste länder. Allt fler kommer att tänka: Människan behöver inte vara snöflinga, hon kan förvandlas till en nästan evig dito i titan.

Vetenskapen och tekniken kommer förmodligen att under detta årtusende få makt att göra saker som vi inte ens kan tänka oss nu. Men om vår makt ökar tio gånger, så ökar vårt ansvar lika mycket. Och det fordrar i sin tur en tio gånger så mogen människa, med klok etik.

Det överlägset viktigaste projektet detta årtusende är andligt: Att uppnå »Den mogna människan«.

Martin Lönnebo